

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre — 16 kor.
 Negyedévre — 4 "
 Helyben házhoz kordva:
 Egész évre — 20 kor.
 Negyedévre — 5 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre — 24 kor.
 Negyedévre — 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 szombat utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 2.

A szerkesztőség kőnyomatok visszaküldésére
 vagy megfűzésére nem vállalkozik.

Előzetesek és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes nemes ára 6 fillér.

NAGYVÁRAD, október 16.

Prohászka püspök egy kényes kérdésről.

Prohászka püspöktől mindig nagy gondolatokat hallunk. Bátor szava mindenre elhat. Sok keserű igazságot kellett a magyar társadalomnak megmondania most is, mikor a leánykereskedelem nemzetölveszedelméről akarta meggyőzni nemzetét s akcióbba hívni a nemesen gondolkodókat a testet-lelket pusztító vész ellen.

Milton lelkével lát, ki a pokol kapujához két őrállót állít: a bűnt és a halált. A legújabb korban bátran lehet őrváltás, odaállhat a bűn és halál helyébe a korhely és a prostituált.

Be kell ismernünk, hogy a leánykereskedés nagy társadalmi baj, rendészeti kibégás, egészségügyi veszedelem, de mindenekelőtt ethikai mételey, bűn és szegény. Komplikált probléma, de megvan a csontváza, a lelke és ez a lelke tisztára az ethika.

Az ethika magaslatára, az isteni gondolatok s az isteni akarat szintjára kell az életet s nevezetesen a nemi viszonyt, az élet forrását emelnünk. A társadalmat rá kell segitenünk a belátásra, hogy a férfi s nő közti viszonyt ne szexuális élvezetben keresse; ez profanációja volna az élet s a boldogság misztériumainak, ez eliszapítása volna az érzelmek áramának s kisekélyesítése a leglelkibb viszonyok mélységeinek.

Helyes fogalmakra kell segíteni *kivált a férfi világot*; mert a prostitúciót férfi és nő teszi s a férfi ebben bűnösebb, mert aránylag kevés férfi az, ki a paráznaság keresletét elő nem mozdítja. S ime a társadalom csak a nővel bibelődik. Ez igazságtalanság és célra nem vezető eljárás. A nemi viszonyban a kereslet a férfitől indul ki: őt kell tehát a morál utjaira állitanunk s letéritenünk a régi állapotember csapásairól.

Azért több erkölcsi komolyságot közeleltünkbe. Mindenekelőtt férfiaságot kellene a szexuális felelősség s a nemi élet tisztaságának biztosítására s kivált ifjúságunkat kell ez irányban nevelni. Már a gimnáziumi ifjúság benne uszik a piszokban, az egyetemen pedig egy jeles jogtanártól hallottam, hogy a nemi tisztesség érzéke rendkívül eltompult. Itt mély, bensőséges, vallásos erkölcsiségre van szükség. Az egész társadalomnak meg kell győződnie, hogy a baj ethikai, hogy azt nem lehet mechanice, elsősorban nem is orvosilag kezelni.

A leánykereskedés számtalan más gyökereit ezzel nem tagadtam. Nevezetesen elismerem, hogy a baj egyik mélyen járó gyökere a gazdasági nyomor is, a megélhetés nehézségei, melyek a nőt a prostitúció mocsarába taszítják; a szegénység egyik ajtónállója a leánykereskedés boltjainak.

De bár ezt mind szívesen megengedem, mégis dr. Blaschkóval azt hiszem, hogy a prostitúció első sorban nem a gazdasági nyomorból, hanem az *ethikai érzés sorvadásából* való. A gazdasági nyomor disponál a bukásra, de megejteni csak átlag degenerált, erkölcsileg

győnge, mételeyes individuumokat képes. S ez meglesz ezentúl is; a legjobb körülmények közt élő nők is a bűn utjaira térnek; vannak született perditák, kiket menteni nem lehet s kik nem akarják, hogy megmentjük őket.

Hasonlóképp a legkitünőbb gazdasági körülmények közt is megmarad a kereslet, az ösztönök követelése s legfőleg drágulna az áru, de nem szünnék meg a bűn.

Ethika nélkül nem bizom a gazdasági javulás megváltó ígéreteiben; de a gazdasági javulást szívesen veszem az ethika támaszául.

Addig is azonban dolgoznunk kell s segítségül kell hívunk minden tényezőt, államot községet, jogászokat és rendőröket, hogy a társadalom jelen viszonyaiban is mentsünk, amit menteni lehet. Vannak intézményeink most is, melyeknek rendeltetés, hogy zsilipül szolgáljanak a pusztító piszkos ár ellen. Éreszszük le azokat. Akadályozzuk meg, hogy a tisztességes, de győnge elemek el ne sodortassanak.

A cselédszerzés sok helyütt rabszolgaszerzéssé válik, üzletük a leánykereskedés.

Rendőrhatalom intézményeinknek ezt a nyilvános lélekvásárlást meg kell akadályozniok. Többet mindenesetre tehettek volna; újabb sörprik az utcákat az éjjeli szeméttől, legújabb Budapest polgármestere ellenzi az éjjeli kávéházakban a női kiszolgálást; de ugy-e mindehhez tisztakezü s tisztaszívű emberek kellene; akikben komoly erkölcsi fölfogás, tisztesség és erély van.

Fontos a védtelen s szerencsétlenül járt leányok helyzete is, kiket ugyanaz a társadalom ítél el, mely zemtörődömségével bukásuk

„TISZÁNTÚL“ TÁROZÁJA.

Egy elfelejtett nemzeti hős.

A folyó 1906-ik évi május 15-én volt huszonötödik évfordulója egy derék magyar hazafi halálának, ki nagy érdemeket szerzett hazája iránt, anélkül, hogy valaha méltányolták volna, sőt jóformán meg se tudták róla. Miért is csak az igazságnak teszünk eleget, ha e jeles honfitársunknak, mint a hazaszeretet fényesen világító példaképének föllevenitjük az emléket.

Pongrácz Imre Liptó-Szent-Miklóson született; igen fiatalon, alig 22 éves korában el kellett hagynia hazáját s annak határához közel, Gácsország Biala városában telepedett le, ahol kitartó szorgalmával, szigorú becsületességével és munkabírásával nagy tisztességben részesülő társadalmi helyzetet és jólétet vívott ki magának.

Honfitársai mindenkor biztos támogatásra találtak nála, ellátta őket jó tanácsokkal és sze-

retetteljes segítséggel. Főképen az 1849-ik évben, mikor a haza szerencsétlen sorsa minden magyar szívet lájdalommal töltötte el, nyilatkozott meg hazaszeretete és áldozatkészsége a maga egész nagyságában.

Teljes lélekkel belemerült a szabadságharc mozgalmába. Már 1848-ban, karácsonykor személyesen csempészte át a határon Saybusch — Késmárk közt ezernyi akadály és veszedelem között az első nagy fegyver és lőszerszállítmányt. Pár héttel utóbb, 1849 január havában egy újabb szállítmányt vállalt magára, de az utolsó pillanatban rájött, hogy a dologról tudomása van egy harmadik embernek, a ki a magyar ügynek ellensége és feljelentést akar tenni. Pongrácz ekkor vakmerő lépésre határozta el magát: az árulóval mit sem sejtetve, barátságos látogatást tesz nála, meghívja magához, leitatja, azután lecsukja a pincéjébe s napokon át ott tartja szigorú fogságban és csak akkor ereszti ki, mibor a fegyverszállítmány már átjutott a határon és biztos kezekbe került.

Legnagyobb szolgálatait azonban akkor

tette a nemzeti ügynek, mikor a szabadságharc leverése után a vérbíróságok megkezdtek működésüket és az üldözött honfiak százai a bitó elől menekülni voltak kénytelenek. A bujdosók rendszerint éjnek idején egyenkint, vagy csoportosan keresték fel és Pongrácz a lángelme leleményességével és bátorságával tudta őket elrejtetni az osztrák katonaság, rendőrség és kémek szemei elől. Rendre megmentette és a Bialától mintegy 10 kilométernyire fekvő porosz határon át vitte őket Plessbe.

De álljanak itt egy ilyen menekülőnek a saját szavai. Pór Antal Rónay Jácintról irt életrajzi vázlatában a 16-ik oldalon a következőket írja:

Bialán, hova utja vezeté, felkereste Pongrácz urat, a város tekintélyes polgárát, ki, mert bérben tartá a határhidakat és utakat, szabadon járt-kelt a határon. Megkérte, segítené át őket is. Nem minden ellenkezés nélkül vállalkozott erre Pongrácz, mivel kényes vállalata eddig is sok kellemetlenséget okozott neki. Rónay nemes föllépte birta arra, hogy utolsó

PFAFF KÁLMÁN

ajánl megbízható minőségű kalap különlegességeket izléses új formákban

Szigorúan szabott árak mellett.

utját egyengette. Bűnében sem szabad eltasztani az anyát. Ha féltjük az erkölcsi rend komolyságát attól az irgalomtól, melyet az anyával gyakoroltunk, akkor erkölcsi fogalmaink tényleg zavarosak s érzékünk gyöngé. Az erős, erkölcsi érzék fölemeli a bukottat, anélkül, hogy maga elbukjék. S itt van helye, hogy érvényesüljön. Oltalmába kell vennie a társadalomnak a bukottat, oltalmába gyermekét: bánjék vele, mint hajótöröttel, mint beteggel, s törekedjék, hogy a tisztas élet kapuit neki megnyissa; a törvény intézkedhetik a gyermekről de nem képes a bukottat az erkölcsös életnek visszazerezni; ezt nekünk kell tennünk.

Több, komolyabb, erkölcsi értéket vigyünk bele társadalmunkba. Félre a kaini gondolat: őrzője vagyok-e én testvéremnek? Többje vagy, testvére vagy! Minden asszony legyen gondozója cselédjének, ne engedje szabad pórásra a hetyke, könnyelmű leányt; de eszközölje ez őrizetet jóindulattal s ne sivár paragraffussal. Minden munkaadó gondozója legyen munkásainak, nem a szerződés, hanem az erkölcsi érzés erejében. A művelt közönség törjön e komoly érzületeknek utat. Legyen erkölcsi súlyával irányítója, vezére. Ne féljen a sexualisan tulizgatott emberek gunymosolyától, sem féljen lelkek prüderiájától. Nem fogunk félni, ha éltünk nyitott könyv s nincs rajta a titkos viszonyok gyászpecsétje; ily lélekkel hivatásunk lesz kilépni az ingoványba s dolgozni fogunk, mert nem a sűrű vér melegétől, hanem a tiszta erkölcs ihletétől véve inspirációnkat, bizunk az emberiség nemesebb érzéseiben és . . . közreműködésében!

A bukaresti nagykövetség. Bécsből jelentik: Hivatalosan megcáfolják a lapok azt a híret, hogy Forgách János grófot nevezné ki a király a monarchia bukaresti nagykövetévé.

A krassó-szörényi főispáni szék. A hivatalos lap mai száma közli, hogy a király Pogany Károlyt, Krassó-Szörény vármegye főispánját ez állásától saját kérelmére fölmentette

kivételt tegyen vele. Reggel hét órakor indultak Pongrác könnyű kocsiján. A végső órállomásnál a hazaficsempész még a csendőrtisztet is a kocsijára ültette. »Jöjjön Plessbe, majd ott megvendéglelem« ezzel kecsegtette; s így katonai kísérettel került Rónay Poroszországba, hogy mint állítólagos gépész a plessvidéki erőműveket tanulmányozhassa. Pongrácz másnap a csendőrrel visszatért, Rónay pedig a vaspályán Boroszlónak tartott azon szándékkal, hogy azután Berlineen át Hamburgba jusson.

Ehhez a derék hazafinak Bielitz-Bialában élő egyetlen fia a következőket fűzi:

Mikor Rónay éjnek idején titkon Pongráczhoz érkezett, két napig a pincében kellett őt tartani, hogy a tovább menekülésre való előnyös alkalmat megvárhassák. Pongrácz maga hordott neki eleséget, mindig éjjel de ezt mind a legnagyobb óvatossággal kellett végezni, minthogy a házigazda állandóan gyanu alatt állott s a katonaság és a rendőrség kémei ellenőrizték minden lépését.

Abban az időben Bialában a rögtönítelő bíróság működött és ki volt hirdelve, hogy aki a menekülteket bármiképpen támogatja, vagy éppen elősegíti, könyörtelenül felakasztják. Pongrácz tehát állandóan az életével és vagyonával játszott, de összes mentési kísérletei, melyeket vakmerő elszántsággal hajtott végre, egytől-egyig sikerültek. Voltak köztük természetesen humoros esetek is. Az egyik bujdosót egy szénásszekér aljára rejtette, két másikat csikósnak öltöztette és mint saját embereit szöktette át a porosz határon. Egy alkalommal

s egyben a Lipót-rend lovagkeresztjét adományozta neki. Ugyancsak a hivatalos lap mai száma jelenti, hogy a király *Fialka* Károlyt, Krassó-Szörény megye alispánját ugyane vármegye főispánjává kinevezte.

Politikai hírek.

Wekerle a királynál.

Wekerle miniszterelnök ma d. e. 11 órakor kihallgatásra ment a királyhoz, a kinek dolgozó szobájában másfél óra hosszáig maradt. Wekerle előterjesztést tett a királynak a *Rákóczi* és száműzött társai hamvainak hazahozataláról és a Rákóczi-ról szóló törvény eltörléséről. A király Wekerle előterjesztését helyeslő tudomásul vette. A miniszterelnök még ezen a héten az országgyűlés elé terjeszti a Rákóczi-ról szóló törvényjavaslatot, amely már a jövő héten törvényerőre fog emelkedni. A kihallgatáson szóba került a Szerbiával való vámkonfliktus is, de Goluchowszky külügyminiszter dolgáról nem esett szó.

A mai audienciáról a félhivatalos Budapesti Tudósító a következőket jelenti: Wekerle, aki tegnap este ide érkezett, ma délelőtt hosszabb kihallgatáson volt ő felségénél. A miniszterelnök kihallgatása kizárólag a II. Rákóczi Ferenc és bujdosó társai hamvainak hazaszállításával összefüggő ügyekre vonatkozó jelentéstételre szolgált. Ő felsége jóvá hagyta az erre vonatkozó összes előterjesztéseket, többek között a II. Rákóczi Ferenc emléket megőrkítő törvényjavaslatot is, amelyet a miniszterelnök még a hét folyamán benyújt a képviselőházban.

A legilletékesebb helyről fölhatalmazást kaptunk annak megállapítására, hogy a mai kihallgatásnak más tárgya nem volt és hogy különösen *Goluchowski* gróf közös külügyminiszter néhány lapban vitatott ügyét a kihallgatáson egy szóval sem érintették.

Wekerle Sándor miniszterelnök délután három órakor visszautazott Budapestre.

azonban, mikor két magyar hazafit, Justhot és Horváthot mint ökörhajcsárokat Plessbe juttatta és őket ott biztonságba helyezve, egyedül visszatért, a határon őrt álló tiszt vasraverse kísérette Bialába. Ott szigorú vizsgálat alá vették, de bizonyítékok hiányában nemsokára kibocsátották. Ettől kezdve azonban házat a rendőrség éjjel-nappal megfigyelés alatt tartotta. Ennek dacára mégis sikerült neki még négy menekülőt háza udvaráról a szomszéd kerítésen és háztetőkön át kalandos veszedelmek közt a városból kijuttatni és onnan Oswiecimen át Poroszországba vezetni. Sok menekülőt pénzzel és eleséggel is ellátott.

Ily módomban mentette meg Pongrácz harminchét honfitársa életét, de egyszerű szerénységében e tetteiről sohasem tett említést, mindezeket honfitársi kötelességének tartotta és sohase várt értők köszönetet. Akiket megmentett, azok közül az amnesztia után többen visszajöttek a hazába, itt nagy állásokba emelkedtek, de csak nagyon kevésnek jutott eszébe, hogy megmentőjéről megemlékezzen. Rónay, kivel Pongrácz később Bécsben egész véletlenül találkozott, mélyen meghatva mondott neki köszönetet, ígéreteket is tett neki, amelyről azonban számos teendői között valószínűleg megfeledkezett.

Azok a szolgálatok azonban, amelyeket Pongrácz Imre tiszta hazafiságból, minden önzés, dicsvágy vagy hiúság nélkül hazájának és honfitársainak tett, megérdemlik, hogy a nemzet sohase feledkezzen meg róluk.

Szerbia válaszjegyzéke.

A szerb kormány tegnap küldötte el Bécsbe válaszjegyzékét a magyar-osztrák követelésekre. A válaszjegyzék tartalmát eddig hivatalosan nem tették közzé, de annyi már is kiszivárgott, hogy a szerb kormány megmarad eddigi álláspontján s különösen az ágyu kérdésben egyáltalában nem hajlandó a magyar-osztrák követeléseket teljesíteni.

De az állami szállítások kérdésében is áthidalhatatlan ellentét van a szerb kormány és Magyarország-Ausztria álláspontja között. — Magyarország-Ausztria annak az elvnek kimondását követelte, hogyha Magyarország-Ausztria ipara egyenlő minőség mellett olcsóbb áron kínálja áruit a közszállításoknál, az olcsóbb ajánlatot figyelembe kell venni; Szerbia álláspontja pedig az, hogy ott vásárol, ahol neki tetszik.

Kétségtelen, hogy a válaszjegyzék után a további tárgyalás Magyarország-Ausztria és Szerbia között meg fog szakadni s előreláthatólag hosszabb ideig vámháboru lesz a két szomszédos állam között.

Hogy Magyarország-Ausztria gazdasági életet a kis Szerbiával való vámháboru tártósan nem fogja érinteni, az bizonyos, de annál komolyabb következménnyel járhat a vámháboru Szerbiára nézve. Szerbia kivételének tuinyomó része eddig Magyarország-Ausztria felé irányult s ezt a kivételt más irányba terelni csak rendkívül nagy anyagi áldozatokkal lehetséges, ha egyáltalán lehetséges.

A pénzügyi bizottság ülése.

A képviselőház pénzügyi bizottsága ma délelőtt ülést tartott *Szell* Kálmán elnöklésével. Az ülésen a kormány iparfejlesztő akcióját tárgyalták. Jelen voltak: Babó Mihály, Földes Béla, Issekutz Győző, Holló Lajos, Hoitsy Pál, Lengyel Zoltán, Mérey Lajos, Nagy Ferenc, Sággy Gyula, Szabó Kálmán és gróf Thorockay Miklós. A kormány tagjai közül *Kossuth* Ferenc kereskedelemügyi miniszter és *Szterényi* József államtitkár voltak jelen.

Kossuth kifejtette, hogy idegen tőkét kell igénybe venni s azt iparfejlesztésre fordítani. Törekednünk kell a gazdasági önállóságra és iparunk gyors fejlesztésére. A hazai és külföldi tőkét kell egyesítenünk, hogy a célt elérhessük. Hangsúlyozza, hogy a felállítandó gyárakban magyar honos munkásokat akar alkalmazni. Végül megjegyzi, hogy a vállalatok alapítását nem lehet a nyilvánosság előtt elintézni és ezért a kormányt diszkrecionális joggal kell felruházni.

Hoitsy Pál elfogadásra ajánlja a javaslatot és aggályát fejezi ki azon, hogy olyan nagy hatalmat adunk a kormány kezébe. *Kossuth*nak megadja ezt is, de vajjon mi lesz a jövőben?

Polónyi Géza és *Szell* Kálmán felszólalása után

Holló Lajos fejt ki aggályait az idegen tőke ellen. Ezzel oly idegen hatalom vonul be országunkba, mely udvari hatalomra is támaszkodik.

Kossuth szívesen hozzájárul, hogy az ő felelősségét csökkentésék. O hozzájárul a diszkrecionális jog olyan formulázásához, amely nem gátolja az iparfejlesztést.

Szterényi államtitkár módosítást javasol ehhez a vitás szakaszhoz.

Földes Béla általánosságban szól s az iparoktatás fejlesztését, valamint a textilipar pártolását sürgeti.

A megye Rákóczi temetésén.

Biharmegye közönsége ma fogja megtartani a rendkívüli közgyűlést, melynek a Rákóczi ünnepélyen való részvétel fogja képezni tárgyát.

Erre vonatkozólag a vármegyeház kistermében szakosztály ülés volt, melyen *Hegyessy Márton* elnöke alatt jelen voltak: *Glac Antal*, *Keszthelyi Zoltán*, *Bunyitay Vince*, *Széchenyi Jenő*, *Des Echerolles Kruspér Gilbert*, *Fancsó Károly*, dr. *Márkus László*, *Szunyogh István*.

Elnök az ülést 10 órakor nyitotta meg és kérte *Keszthelyit*, hogy olvassa fel a miniszterelnök leiratát, melyben a vármegyét felszólítja, hogy a Rákóczi temetési ünnepélyen képviseltesse magát. Ennek megtörténte után az elnök előadta, hogy az alispán már több bizottsági tagot kért fel, akik közül egy tizenkét tagból álló küldöttséget sikerült is megalakítani. A küldöttség tagjai lennének: *Glac Antal* vezetése alatt, *Miskolczy Ferenc dr.*, *Keszthelyi Zoltán*, *Balázsházy Iván*, *Bakats Béla*, *Dobozy Kálmán*, *Klobusitzky Béla*, *Papp János*, *Szathmáry Király Andor*, *Szikszay Lajos*, *Széchenyi Jenő* és *Thury Ignác*.

A szakosztály az előterjesztést elfogadta és javasolni fogja a ma tartandó közgyűlés előtt annak határozatban való kimondását.

Ezután *Kassa város* átiratát olvasta fel *Keszthelyi Zoltán* főjegyző. *Kassa* átiratában kérte a vármegyét, hogy 3 tagú küldöttség által képviseltesse magát az ott rendezendő ünnepélyen.

Hegyesi itt megemlíti, hogy az alispán fölkererte *Glac Antalt* a küldöttség vezetésére. A főispán azonban mivel akkor más igen fontos eloglaltsága miatt nem jelenhetik meg a bizottságot a következőkből javasolja megalakítandónak: *Miskolczy Ferenc* alispán vezetése alatt *Keszthelyi Zoltán* és *Balázsházy Iván*.

A szakosztály e küldöttséget is javasolni fogja.

A küldöttségek részére a vármegye új lobogót készített, mely két méter hosszú és 90 centiméter széles lesz. A lobogó a vármegye színét és a feltalált eredeti cimert fogja viselni.

Javaslatként fogja ma előterjeszteni azt is, hogy a megye intézzen fölkerést az egyházi főnhatóságokhoz, hogy 27-én a vármegye területén gyászisteni tiszteletet tartsanak a templomokban.

Ezután elhatározta a szakosztály, hogy a mai közgyűlésen indítványozni fogja, miszerint a vármegye a városi diszközgyűlésen küldöttségileg képviseltesse magát.

És végül kimondták, hogy Rákóczi Ferenc korhű arcképének megfestését is javasolni fogják.

Ezek után az ülés 11 órakor véget ért.

A pincériskola ünnepélye.

Az összetartásnak, az előre törekvésnek, egyben a magyar hazafiságnak szép és impozáns ünnepét ülte tegnap Nagyváradon a magyar iparosoknak egyik vezető osztálya: a helybeli vendéglősök ipartársulata és a pincérek egyesülete. Tegnap nyitották meg nagy ünnepséggel a nagyváradi pincértanulók szakirányú iskoláját.

Délelőtt 10 órakor a Zöldfa-szálloda emeleti nagytermében együttes diszközgyűlést tartott a Vendéglősipartársulat és a Pincéregyesület. A gyűlést, *Czegeleidy Sándor* társulati elnök

betegsége miatt akadályozva lévén, *Klein Lajos* alelnök nyitja meg. Az ügy előadására felkéri dr. *Stokker Józsefet*, a társulat ügyészét, a jegyzőkönyv vezetésére *Sarkadi József*, és *Pásztor Ede* titkárokat, a jegyzőkönyv hitelesítésére pedig *Harsányi* és *Schiller* társulati tagokat.

Dr. *Stokker József* az iskola történetének ismertetése után lendületes szavakkal emeli ki az iskola jelentőségét s indítványozza, hogy az iskola alapítása úgy az Ipartársulat — mint a Pincér-egyesület részéről jegyzőkönyvileg megörökíttessék. Az indítvány általános tetszéssel fogadtatott.

Ezután *Glück Frigyes* a magyar pincérszakoktatás vezére mutat rá azon szerepre, a melyre az iskola hivatott azon cél elérésében, hogy a vendéglős- ipar is a képesítéshez kötött iparágak közé soroztassék.

Mert az ipartörvénynek ezen hiánya a legfőbb akadály a vendéglős ipar modern irányu fejlődésének. Atadja az országos vendéglős szövetség és a budapesti testvértársulatok üdvözlését s azon óhaját fejezi ki, hogy a nagy buzgalommal kezdett munkának lankadatlan és kitartó folytatása következze, mert csak így érheti el a társulat a maga elé kitűzött célt.

Szűts Izsó az ipariskola igazgatója indítványozza, hogy a diszközülés az iparügy vezéreit a keresk. m. kir. minisztert s a két államtitkárt táviratban üdvözölje. Az indítvány elfogadtatott.

Weisz Károly a pincéregylet részéről, mint annak elnöke kijelenti, hogy az iskola fennállásának biztosítására és felvirágoztatására a saját hatáskörében mindent el fog követni.

A diszközülés bezárása s a szálloda emeleti kis termében felszolgált villásreggeli elköltése után a gyűlésen részt vett szép számú közönség a társulat zászlója alatt díszes menetben az iskola megnyitására a közs. polg. iskola nagypiaci helyiségébe vonult.

A megnyitás fényét emelte *Glac Antal* Biharvármegye és Nagyvárad főispánjának, *Rimler Károly* Nagyvárad város polgármesterének és *Vasady Lajos* Biharvármegye kir. tanfelügyelőjének megjelenése.

Az ev. ref. kör dalárdájának megnyitó alkalmi éneke után dr. *Halász Lajos* hosszabb beszédében a jellemfejlesztés, különösen a hazaszeretet ápolásának fontosságát hangsúlyozza és köti az iskola tanári karának lelkére.

Glück Frigyes hazafias érzéstől áthatott szavakkal reflektál *Halász* beszédére s kijelenti, hogy az iskola látogatása által a tanulók nemcsak képességet nyernek, hanem egyuttal jogot szereznek arra, hogy a vendéglős ipar minél rövidebb idő alatt a képesítéshez kötött iparágak közé soroztassék.

Stern Hermann a pincértanuló iskola felügyelő bizottságának elnöke felelősségének teljes érzetében is megnyugvással és a legteljesebb bizalommal adja át és teszi le az iskola tanügyi vezetését az iskola igazgatójának és tanári karának kezébe.

Utána *Valter Károly* a budapesti szakirányú iparos-tanonciskola igazgatója és képviselője magvas beszédben mutat rá, hogy valamely város vagy ország kulturális viszonyairól az idegen első sorban a vendéglősökről és pincérekéről alkot magának nem könnyen módosítható képet. Hangsúlyozza a vendéglős ipar képesítéshez kötöttségének nagy jelentőségét s kéri az iparhatóságot képviselő rendőr főkapitányt, hogy addig is, míg ez megvalósul, csak olyan vendéglős tanoncoknak adjon ki munkakönyvet, akik szakiskolai bizonyítványt tudnak felmutatni.

Szűts Izsó az iskola igazgatója külföldön szerzett tapasztalaira hivatkozván, megjegyzi, hogy az idegen forgalom emelésére is mily nagy befolyása lehet az iskolának. Mert hiszen édes hazánkban nem a természeti szépségek hiányának, amelyek az idegeneket idevonzani alkalmasak, hanem igen is a vendéglősök és pincérek nagy része nem tudja felvenni szakképzettség tekintetében külföldi kartársaival a versenyt. Az iskola amelyet ezennel átvesz, e tekintetben nagy feladatot fog teljesíteni.

Még *Horváth István* tanítóképző intézeti tanár beszélt talpraesetten az iskola tanári tes-

tületének nevében, igérvén annak lelkes és ügybuzgó munkásságát. S ezzel a megnyitó ünnepség véget ért a *Kath. Legényegyletnek* hatalmas tapssal honorált meghatóan szép énekével, amelyet *Huszár László* karnagy tanított be és vezetett.

D. u. 2 órakor a vendégek tiszteletére gazdagon felszolgált diszbed volt a *Bazár* vendéglő helyiségében. Felköszöntöket mondtak: *Glac Antal* főispán a királyra, *Glück Frigyes* a kultuszminiszterre, dr. *Halász Lajos* a főispánra, *Rimler Károly* *Glück Frigyesre*, *Auer Bertalan* *Rimler Károly* polgármesterre, stb., stb.

Este az ünnepség záradékául fényes táncestélyt tartottak a Zöldfa nagytermében.

Szanatórium helyett rendelő intézet.

A szerencsétlen tüdőbetegek védelmére régebben indult már meg mozgalom Nagyváradon. Dr. *Gerő Sándor* orvos egy évtized óta felszinen tartotta a kérdést s reá irányozta a figyelmet. Mikor a mozgalmat annyira elő készítette fáradozásaival, hogy már-már megérett a dolog az akcióra, akkor elő állott *Grósz Menyhért* az ő barátaival, hogy erre a nemes mozgalomra is, amelyből nem lenne szabad hiányoznia senkinek a társadalomból, reá nyomja a három pontos bélyegzőt s ezzel kizárja a mozgalom támogatói közül azokat akikre különben, mint minden igazán nemes irányu akciónál, bizton számíthattak volna.

Tartottak aztán egy meglehetősen zártkörű értekezletet a városházán, ahova meghívtak néhány városatyát és egy pár orvost, de különös véletlenül éppen azt hagyták ki, aki legtöbbet ért hozzá és legtöbbet fáradozott ez ügyben — *Gerő Sándor* dr.

Az értekezleten aztán elhatározták, hogy szanatóriumot létesítenek s látva, hogy a koalíciós kormány, melyet éppen *Grósz Menyhérték* támadnak legerősebben, bőkezűen szándékozik támogatni a közegészségügyi és emberbaráti intézményeket, elhatározták azt is, hogy deputációval mennek a kormányhoz *Grósz Menyhért* pedig elment tanulmányutra.

Gerő Sándor dr pedig, bár nem vették be a társaságba, nem szűnt meg fáradozni tovább a nemes cél érdekében. Irt egy újabb röpiratot, amelyben rámutatott arra, hogy szanatóriumot csak igen nagy áldozattal lehetne létesíteni valamikor évtizedek múltán. De addig is segíteni kellene valahogyan a szerencsétlen (tüdőbetegeken).

A külföldön már rájöttek arra, hogy szanatóriumokat nem lévén képesek elegendő számban állítani, a tüdőbetegeknek csak igen kis számát menthetik meg s azért rendelőintézetet (dispensaire, Fürsorgestelle) állítanak, melyek aránylag csekély költségbe kerülnek és mégis igen szép eredménnyel működnek, mert nemcsak a bejáró betegeket gondozzák, hanem felkutatják a tüdőbetegeket, felvilágosítják őket betegségük lényegéről, orvosi tanácsal látják el őket és lehetőleg megakadályozzák a fertőzés tovaterjedését.

Ilyen rendelő-intézet felállítását tervezte *Gerő* s erre irányozta a figyelmet.

A deputáció tegnap járt fent *Andrássy* miniszternél, aki annyira kiténtette őket, hogy nem audiencián fogadta őket, hanem anketet tartott velük. Mikor azt hallotta, hogy tulajdonképpen még semmi előkészület sincs megtevéve, még semmi alap sincs összehozva, kijelentette, hogy mindent nem adhat az állam, nincs módjában, hogy oly nagy összeget fel-

vegyen a költségvetésbe e célra, — de készségesen megteszi azt, hogy *dispensaire*, rendelőintézetet állít Nagy-Váradon. Ennek előkészítésére elküldi januárban az egyik közegészségügyi felügyelőt Nagy-Váradra.

Természetesen ezért is nagy hálával tartozik városunk közönsége Andrássy miniszternek és a mozgalom vezetőinek. De az utóbbiak megtanulhatják ebből azt is, hogyan kell szervezni az ilyen mozgalmat. Tessék megkérdezni Lukács Györgytől, kinek fáradozása létesítette a gyulai szanatoriumot. Ő tőle megtudhatják, hogyan kell meggyerni az embereket az igazán nemes törekvéseknek. Ha őt követik, akkor talán nálunk is teljes sikert fog aratni ez a szép mozgalom.

Előfizetési felhívás.

Uj évnegyed küszöbén állunk. Tizenkét esztendő múltunk folyamán a fejünk fölött elsuhant éveknek soha egyetlen egy szakát sem köszöntöttük annyira bizalomteljesen s a becsületes küzdelem munkasikerének oly erősítő öntudatával, mint ezt a mostani évnegyedet. A pozitív alkotások korszaka következett el a liberális éra jogfeladó kormányzata után. Az alkotó munka sikerében osztozni kell Magyarországnak keresztény közvéleményének is.

A nemzetek sorsát intéző Gondviselés, a magyarok Istene próbára tette a mi hűségünket s most a megaláztatások után lélekben megjutalmazta mindazokat, a kik a közélet különböző csatornáiban megállították helyüket. Mi tollal küzdöttünk s hogy jó harcot harcoltunk nemcsak közönségünk ragaszkodása s kivált az újkorszak örömnappjaiban megnyilatkozó szimpátiája igazolja, hanem a közéletnek, főként a keresztény megújulás vesződséges munkálkodásával előkészített hatalmas etikai nivó emelkedése első sorban. A mi zászlónkat lobogtatják, ma a közélet méltó, igazi vezérei s akik a fórumon dominálnak, azokat az elveket hirdetik a melyekért a mi sajtónk munkáit valaha ömlőre vetették az igazság hóhérai.

Változott az idők járása. Mi azonban a régiak vagyunk. Lapunk csonkítatlan egészében az, ami tizenegy esztendőn keresztül volt. Valljuk, amit *Prohászka* Ottokár székesfejvári püspök ajkáról is hallottunk legutóbb, hogy nekünk a sajtó nem üzérkedő vállalkozás, hanem élethivatás. És ezt a fenkölt missiót lelkünk egész idealizmusával; legjobb erőnkhez képest, tollunk minden becsületes iparkodásával, következetesen betölteni igyekszünk.

Ideálunk az erkölcsileg és vagyoniilag erős, hatalmas keresztény Magyarország.

Zászlónk a Máriás-lobogó, rajta a kereszt s a keresztben tulipánkoszoru.

Fegyvereink a régiak. Nyílt sisakkal küzdünk, a *tisztességes harc modorában*. Szenzációkat nem hajhászunk. Pletykákban nem utazunk. Személykultuszt nem üzünk. Sem mások gyöngéiből hasznot nem huzunk. Elszánt harcunkban joggal számítunk a becsületes, hithű hazafias katolikus társadalom *szellemi és anyagi támogatására*.

Felhívjuk előfizetőink figyelmét ehelyütt is arra a kedves meglepetésre, melyben a Tiszántul Naptárával lapunk minden előfizetőjét karácsonyra részesíteni fogjuk, még azokat is akik csak most az utolsó évnegyedben lépnek előfizetőink sorába. A Tiszántul Naptára nemes és kedves szórakozást fog nyújtani szépirodalmi részében előfizetőinknek, hasznos tájékoztató

lesz és összefoglaló tárgyilagos történetét adja az 1906-ik év mozgalmainak és eseményeinek.

Bizalommal kérjük előfizetőink támogatását, az előfizetési pénzeknek, valamint az esetleges hátralékok beküldését.

Előfizetési árak:

Helyben házhoz hordva:

Egész évre — — — — 20 kor.
Negyedévre — — — — 5 »

Vidékre postán szállítva:

Egész évre — — — — 24 kor.
Negyedévre — — — — 6 »

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre — — — — 16 kor.
Negyedévre — — — — 4 »

A TISZÁNTÚL
szerkesztősége és kiadóhivatala

UJDONSÁGOK.

* **Nagyvárad város rendkívüli közgyűlése.** A legutóbb lezajlott városi közgyűlésen határozatilag lett kimondva, hogy az általános csatornázási szabályrendelet tervezetét egy rendkívüli közgyűlésen fogja tárgyalni. E határozat értelmében a polgármester tegnap bocsájtotta ki a következő meghívót minden bizottsági tagnak:

Valamennyi bizottsági tag urnak! A város törvényhatósági bizottságának folyó évi október hó 11-én és tolytatólagosan tartott közgyűlésében 341—12105. kgy. sz. a. hozott határozata alapján főispán ur O méltósága a folyó évi október hónap 18-ik (csütörtök) napján délután 3 órára rendkívüli közgyűlés egybehívását rendelte el. A rendkívüli közgyűlésnek egyedüli tárgyát a város általános csatornázási szabályrendelet tervezetének tárgyalása fogja képezni, amelyre bizottsági tag urat tisztelettel meghívom. Nagyvárad, 1906. évi október hó 15-én. *Rimler* Károly, polgármester.

* **Rákóczi szónoka.** Nagyvárad város polgármestere szabad kezét kapott a Rákóczi hánvai hazahozatala alkalmával tartandó ünnepi beszéd szónokának megválasztására nézve. A polgármester a szabad kéz alatt a balkezét értette s szerencsésen kiválasztotta ünnepi szónoknak dr. *Várady* Zsigmondot. Minél elfogulatlanabban ismerjük el Várady szónoki képességét, annál elfogulatlanabban jelenthetjük ki, hogy nem Várady a Rákóczi lelkületéhez méltó szónok Rákóczi mélyeséges vallásossága, e haza szűk határaihoz végtelenségig ragaszkodó magyarsága, egész lényé olyan világból való jellem, amely távol áll Várady világtól. A polgármester ezzel a választással talált egy jó szónokot, de nem találta meg az ünnepeket és az ünneplő lelkének azt a harmóniáját, melyet a nagy fejedelem emlékezete joggal megkívánhat.

* **A miniszter a tüdővész terjedése ellen.** A belügyminiszter tegnap körrendeletet intézett minden város törvényhatóságához a tüdővész terjedésének meggátolása tárgyában. A körrendeletben elrendeli a miniszter, hogy a város egy szabályrendeletet készítsen, melyben a tüdővészből szenvedő betegek kezelésére vonatkozólag oly módozatokat hozzon fel, melyek a tüdővész baciluszainak terjedését gátolja meg. Megemlíti, hogy az előre haladott tüdővész betegek a műhelyekből, gyárakból, irodákból, iskolákból, de alkalmatlan magánlakásukból is elkülönítendőek egy külön e célra épített kórházban. A miniszter ez intézkedése nem a betegek meggyógyítása hanem annak terjedésének

meggátolására lett kibocsájtva. A rendeletében felhívja a miniszter a törvényhatóságot, hogy a szabályrendeletet már e hó végéig készítse el és azt hozzá terjessze fel.

* **Korányi professzor jubileuma.** Korányi Frigyes orvostanár, a belgyógyászati klinika igazgató-őorvosa tegnap töltötte be egyetemi tanárságának negyven éves évfordulóját. Ebből az alkalomból a budapesti orvosi kar testületileg, régi tanítványai, az ország orvosai közül azok, akik asszisztensei voltak, az orvosnövendékek, a klinika ápolói és betegei meleg ovációt rendeztek az orvostudományok e nagy-hírű művelőjének. Az ünnepség a belgyógyászati klinika elsőemeleti tantermében reggel kilencedfél órakor folyt le. Az orvosi kar nevében *Kétly* Károly udvari tanácsos, egyetemi tanár, *Korányi* Frigyes negyven év előtt volt asszisztense, hosszú, szép beszédben méltatta azokat a nagy érdemeket, amelyek az ünnepeket nevéhez fűződnek. Beszéde végén díszes kötetű füzetet nyújtott át, amelyben Korányi és időnkénti asszisztenseinek munkássága van megörökítve. *Kétly* után egy ápolónő, majd egy férfitbeteg formás beszéd kíséretében nagy virágcsokrot adott az ősz professzornak, aki a meghatottságtól alig tudott válaszolni. Beszéde végén, amelyben ígéretet tett, hogy életének hátralevő részét is az orvostudományok fejlesztésének fogja szentelni, a jelenlevők percekig éljenek. A magas ünnep tizedfél órakor ért véget, tíz órakor pedig Korányi Frigyes már a katedrában ült.

* **Az erdélyi püspök betegsége.** Mint igaz őszinte részvétellel értesülünk, *Mailáth* Gusztáv Károly gróf erdélyi püspök állapotáról aggodalmat keltő hírek keringnek. Orvosai minden munkától eltiltották s a legnagyobb kimérettel ajánlották a beteg püspöknek, aki felkérte *Prohászka* püspököt, hogy a baróti és székelyudvarhelyi új katolikus templomok felszentelésénél helyettesítse.

* **A bályoki postaküldemények biztonsága.** Biharvármegyének fekvése miatt igen sok község közbiztonsága nem a legjobb lábon áll. Az ellenőrzés és a felügyelet gyakorlása ugyszólván határos a lehetetlenséggel. Egy ilyen környékről tett jelentést a posta és távirtda igazgatósága az alispánnak. A bályoki postamester ugyanis kérte az igazgatóságot, hogy a posta küldönc mellé kíséretet adjanak. E kérelmet az a jogossá, hogy a bályoki postahivatal az ottani pályaudvartól nagy távolságban van, mely távolságot a posta küldöncnek késő esti órákban is meg kell tennie. A posta küldönc nem ritkán pénzt és értékpapírokat is visz az indóházhoz, vagy onnan vissza. A személyforgalom ott nem igen nagy és így a legtöbb esetben egyedül kell a hosszú utat megtennie a küldöncnek, aki így állandóan ki van annak téve, hogy kifosszák. A postaigazgatóság erre vonatkozólag kéri az alispánt, hogy Bályok községének hagyja meg miszerint a postaküldöncöt úgy reggel, mint este októbertől március 31-ig állandóan egy községi rendőr kísérelje.

* **Uj távbeszélő központ.** Gáborján község előljárósága kérelemmel járult a posta és távirtdaigazgatósághoz, hogy községük részére távbeszélő központot létesítsen az igazgatóság. Tegnap ez ügyben átiratot intézett a posta és távirtdaigazgató az alispánhoz, hogy az igazgatóság a kérelmet teljesíteni fogja az esetben, ha a vármegye a köteles hozzájárulást megadja.

* **Kinevezés.** A pénzügyminiszter a br-sói magy. kir. adóhivatalhoz *Borbély Gábor* nagyszalontai adóhivatalnoki gyakornokot adó-tisztte ideiglenes minőségben kinevezte.

* **Romlott hús.** Kolozsvárról jelentik, hogy az ottani ev. ref. lelkész-képző intézetben tegnap ötvenkét református lelkész-növendék és négy intézeti szolga romlott hús élvezetétől megbetegedtek. A rendőrség szigorú nyomozást rendelt el az ügy miatt.

* **A kórházi orvosok telefonja.** Már régebben kérelmet adtak be a kórházi segéd-orvosok az alispánhoz, hogy lakásaikat a kórházzal telefonnal kössék össze, melynek teljesítése esetén ők a telefon díj felét fizetni fogják. A posta igazgatóságához áttett kérelemre most érkezett meg a válasz. E szerint az orvosok megkapták a telefon bevezetést a szokásos 50 százalékos kedvezmény szerint.

* **Mágnások párbaja.** A párbajhóbertnak megint van egy esete. Mint nekünk jelentik Kolozsvárról, *Teleky László* gróf és *Bánffy János* báró tegnap délelőt pisztolypárbajt vívtak. A párbajra magántermészetű összehozálkozás adott okot és politikai jelentősége nincs.

* **Vázsonyi visszakozik.** A »demokrata párt« a képviselőházban tudvalevőleg három zsidóból áll. Most egy negyediket szeretne Vázsonyi ur szerezni s ezért Békés Csabán *Pető Sándort* léptette fel képviselőjelöltnek. Vázsonyi, hogy pártfogolja érdekét előmozdítsa, leutazott Csabáta s mindjárt tartott egy gyönyörű beszédet, melynek csattanója ez a tagadhatatlanul parlamentáris kifejezés volt: *marhacsorda*. Akire pedig ez vonatkozott, az a békés-csabai intelligencia. Ezért aztán Vázsonyit Székely Vilmos és Villin István, a megsértett csabai intelligencia nevében provokálta. Vázsonyi mosakodott erősen s mikor másképp nem tudott a kelepceből kibujni, azt felelte, hogy Székelyt és Villint nem ismeri el a békés-csabai intelligencia képviselőinek ebben az ügyben.

* **A Krupp-leány esküvője.** Berliki tudósítónk táviratozza, hogy tegnap volt Essenben Krupp Bertának, a világ leggazdagabb lányának esküvője. Krupp Berta azóta, amióta atyja tragikus módon Kapri szigetén agyonlőtte magát, a Krupp-féle ágyúgyárnak egyedüli ura lett. Ez a telep a világ legnagyobb ipartelepe és negyvenötezer munkást foglalkoztat. A császár, akit a Krupp-családhoz személyes barátság fűz, személyesen jelen volt az esküvőn és nászajándékkul a vőlegénynek a Krupp von Bohlen-Halbach nevet adományozta azzal a kikötéssel, hogy e nevet mindig csak a legidősebb fiu használhatja.

* **Hiányos iskolai felszerelések.** A kerületi felügyelő tegnap jelentést tett a városi tanácshoz az iskolai szemléjéről, melyet legutóbb tartott meg. A jelentés szerint az iskolai felszerelések dacára a sok pótlásnak még mindig igen hiányosak. Egyenként sorolja fel a községi iskolákban úgy a fiu mint a leány iskolákban talált hiányokat, melyeknek pótlása elkerülhetetlen és amelyek meglehetősen kiadásokat fognak okozni a városnak. A felügyelő kéri a tanácsot, hogy a talált hiányokat pótolta.

* **A leány kereskedés elleni** magyar egyesület tegnap d. u. 6 órakor tartotta alakuló diszgyűlését a budapesti ügyvédi kamara disztermében, *Giesswein Sándor* országgyűlési képviselő megnyitóját után az egybegyűlt nagyszámú közönség kimondta az egyesület megalakulását és elnöknek *Prohászka Ottokár* dr székesfehérvári püspököt választotta meg. Az újonnan megválasztott elnök szokott ékesszólásával vázolta az új egyesület feladatait. A nagy lelkesedéssel fogadott beszéd után az

alapszabály tervezetet vitatták meg. Majd megválasztották alelnöknek dr *Giesswein Sándort* és *Hatvani Deutsch Józsefet*, végül megalakították a tisztkart és a választmányt.

* **Nagyvárad város 1904 évi zárszámadása.** Az 1904 évi városi zárszámadást már régebben felküldték a miniszterhez jóváhagyás végett. A számadást a miniszter kifogásolta egyezben és annak korrigálását rendelte el. A pótlás után felküldött zárszámadás most érkezett le a tanácshoz most már minden kifogásolás nélkül jóváhagyva.

* **Tűz a Temető-utcán.** Tegnap délután két órakor felütötte fejét a vöröskakas egy fasszin tetején. A tűz valószínűleg gondatlanságból keletkezett. Temető-utca 5. szám alatt öz. *Farkas Imréné* házában tegnap délután az udvaron fojtó füst terjedt el, amely a faskamara irányából jött. Rövid idő múlva a sűrű füst gomolyag közé felcsapott a vörös láng, mely csakhamar elborította a tetőt és elpusztulással fenyegette a közeli házakat. A tűzről értesítették az olasz tűzoltó különítményt, mely azonnal kivonult a helyszínre és a tüzet csakhamar lokalizálta. A kár nem nagy, mivel a faskamarából, hol nagy mennyiségű butor is volt felhalmazva, a tűzoltók még idejekorán kihordták mindent.

* **Felsült szociáldemokraták.** Török-Bálinton vasárnap népgyűlés volt. A szociáldemokraták hirdették. A gyűlés fényesen sikerült. Várakozáson felül sikerült. De a szociáldemokraták kedve ellenére sikerült.

De halljuk csak, hogy történt? Megérkezett a szónok ur is Pestről. A derek ur fejében egymást kergették a gondolatok, már látta a tömeget lelkesülni s a vörös zászlót büszkén lobogni.

Az emelvényt nagy néptömeg veszi körül s türelmetlenül várja a gyűlés megnyitását. Azt azonban a pesti ur sem tudta, hogy itt nem tisztán a vörös meggyőződés képviselői lelkesednek.

Kezdődik a gyűlés, megválasztják az elnökséget. *Losinger József* megválasztott elnök fellép az emelvényre, megköszöni a bizalmat, elfogadja az elnöki tisztelet s a következőképpen nyitja meg az ülést:

Miután az ülést nem tartom üdvösnek azért, mert a maszlaghintő szociáldemokraták hívták össze, elnöki hatalmamnál fogva feloszlatom s befejezettnék nyilvánítom.

És a tömeg csakugyan lelkesen éljenzt, hanem a vörös zászló Török-Bálinton porba hullott és a pesti ur megértvén, hogy nem jó nekünk itt lenni, hosszú orral odább állott.

Török-Bálint józan népe azonban nem állott meg ennél a jól sikerült leckénél, hanem nyomban keresztény szociális népgyűlést tartott, amelyen Római J. sikertült szónoklata után megalakították a keresztény szociális egyesületet.

Kát nem jól sikerült ez a vörös népgyűlés?

Ezt a fényes példát kövesse a keresztény nép mindenütt!

* **Nagy jószág-hullás.** Nagy jószág-hullás történt a napokban a debreceni határban levő *Dragota-tanyán*, a mely *Semberg Miklós* és neje, báró *Maldini Aranka* tulajdona. A kár a 15.000 koronát meghaladja. A nagy jószágpusztulás a könnyelmű leigeltetés következménye. Az eset úgy történt, hogy a tanya mellett levő lucernásba hajtotta a jószágot reggel a pásztorfiu. Az állatok a nedves, friss lucernát nagy mohósággal leigelték és bezabáltak, a minek következménye az lett, hogy a gyomrukban gázok fejlődtek, a melyek kitágították a bendőjüket és úgy nekifeszültek a jószágok tüdejének, hogy pár óra alatt megfuladtak.

Ilyenkor csak egyetlen mód van a jószág

megmentésére, ha ugyanis bendőszúrás által megsabadjítják a gázoktól. De a tanyán nem volt bendőszúrás. A kétségbeesett gazdatiszt, mikor látta, hogy már 27 darab jószág elhullott, nyolc nagy marhának a bendőjét késsel nyitotta fel, ezeket megmentette az elhullástól, de azokat is le kellett vágni, nehogy megdögöljenek. Késő délután érkezett ki a színhelyre *Leidl Emil* állatorvos. Már akkor 27 darab, gyönyörű, tarka marha, amelynek darabja 400—500—600 koronát ért, égnek meredt lábakkal feküdt a tanyaudvaron. Az elhullott jószágokat elásták és bőrét a tulajdosznak vissza adták.

* **A vakokért.** A vakok gyámoltó országos egyesülete átiratot intézett Biharvármegyéhez, hogy más vármegyék példájára a vakokat foglalkoztató intézet részére bizonyos évi segélyt adományozzon. Ezen kívül kéri meg a megyét az egyesület, hogy a községek is utasítsa miszerint évi 4 koronával azok is járuljanak hozzá ama nagy misszióhoz, mely a vakokat tisztességes megélhetési módokat tanítja.

× **Lukács Aladár fehérnemű specialista** első rangú kalap uri divat és fehérnemű különlegesség üzlete Fő-utca, az orsolya apácák új bérpalotájában f. hó végével nyílik meg, a mely üzlet bizonyára méltó feltűnést fog kelteni minden körben.

× **Legolcsóbban, s a legnagyobb raktárt** kapjuk őszi ujdonságokban az **Amerikai ruházban** Nagyvárad Olaszi Fő-utca, mely áruház Nagyvárad és vidéke előkelő közönségének találkozási helye.

Érdeke tehát mindenkinek az ottan való szettektetés.

IRODALOM.

Rákóczi jön! Ily cím alatt szép emlékkönyvet állított össze *Vaday József* helybeli községiskolai igazgató. A könyv Rákóczi és társai hamvainak hazahozatala alkalmából aktuális munka. A mellett, hogy a kötet gazdag anyagot nyújt a polgári és iskolai ünnepélyek programjához, mert hiszen ez egyik főcélja, hogy a minél impozánsabb Rákóczi ünnepélyek megtartását előmozdítsa és megkönnyítse, az olvasónak gyönyörködtető olvasmányul szolgál. A mű minden könyvkereskedésben kapható. Bolti ára 1 K. 20 fill. Tömeges megrendelésekkel iskolák részére drb. ja 80 fill. Ajánljuk a művet egyesületek és iskolák vezetőinek figyelmébe.

SZÍNHÁZ.

A hét műsora.

Szerda: Valéni nász, szimfónia
Csütörtök: Loute.
Péntek:) Vig özvegy. Uj operett.
Szombat:)

Műsorváltás a Szigligeti-Színházban. A színház heti műsorában *Károlyi Leona* hirtelen támadt betegsége miatt változás állt be. A Vig özvegy csütörtökre hirdetett bemutatóját ugyanis kénytelen volt az igazgatóság elhalasztani. A premiért — amennyiben a beteg színésznő egészségi állapota jobbra fordul, — péntekre, vagy szombatra fogják kitűzni. Ma, szerdán a Valéni nász, holnap, csütörtökön pedig Loute-ot adják.

Ifjusági előadás a színházban. A Szigligeti-színház az idei szezon ifjusági előadásainak sorozatát holnap, csütörtökön délután nyitja meg. Szigligeti: *Liliomfi* című bohózatának színrehozatalával. A színház igazgatósága ez alkalomból felkéri az iskolák igazgatóit,

hogy már ma, szerdán délután intézkedjenek a szükséges jegyek beszerzése iránt, nehogy késlekedés miatt az igények zavartalan kielégítése akadályokba ütközzék.

TANÜGY.

Az ismétlő iskolák új beosztása. A községi elemi iskolával kapcsolatos ismétlő fiú és leány osztályokban f. hó 17-től kezdődőleg a tanítás szerda és szombat d. u. 2-4 óráig fog megtartatni. Miről az érdekelte szülőket és gyámokat oly felkéréssel értesitem, hogy ismétlő kötelei gyermekeiket és gyámoltjaikat a jelzett napokon felküldjék, mert a mulasztókkal szemben a törvényes pénzbírság fog alkalmaztatni. Nagyvárád, 1906. okt. 16. *Rész Mihály*, felügyelő igazgató.

Könyvosztás. A községi iskolai könyvtárban ezután hetenként szerdán délután 2-4-ig lesz könyvosztás.

TÁVIRATOK.

Hohenlohe emlékiratai.

Páris, október 16. A *Matin* tudósítója meglátogatta Strassburgban Curtius történetírót, aki Hohenlohe Klodvig herceg emlékiratáról azt mondta neki, hogy az öreg herceg, aki szeretett írni és akiben egy kis újságírói vér is folyt, egy napon átadta neki feljegyzéseit rendbeszedés végett. A herceg ezután nem sokára meghalt, de már életében ifjabbik fiát Sándor herceget bizta meg az emlékiratok közzétételével. A herceg azért mondott le, mert gazdag ember létére szivesebben él saját kastélyában, mint a császár szolgálatában.

A lodzi sztrájk vége.

Lodz, október 15. A sztrájk megszűnt. A város visszanyeri rendes képét.

Lávaömlés.

Nápoly, okt. 16. Tegnap heves vihar kíséretében nagy mennyiségű láva ömlött ki a Vezuvból. A kiömlött láva egy falu felé haladt s utjában több parasztházat elsöpört. Két aszszony a forró lávában lelte halálát.

Nagy bányakatasztrófa.

London, október 16. Vasárnap éjjel a vingatei kőszénbányában kőszénpor robbanás volt, melynél körülbelül 30 munkás elvesztette életét.

Vingate, okt. 15. A bányarobbanásnak borzasztó hatása volt. Szerencsére oly időben történt, mikor a munkásoknak csak kis része volt a tárnában. A megmentettek elbeszéléséből az tűnik ki, hogy bámulatra méltó hőstetteket vittek véghez. Egyesek életüket áldozták fel, hogy társuk életét megmenthessék. A mentési munkálatoknál a parlament munkaspártjának néhány tagja is jelen volt. A tárna bejáratánál nagy embertömeg gyűlt össze. Eddig 30 holttestet hoztak a felszínre.

London, okt. 16. A vingatei bányában még 110 munkás van eltemetve. A robbanás hatása oly erős volt, hogy a bánya közelében levő falut földrengésszerűleg megrázkódtatta. A robbanás napján, másnap vasárnap lévén, csak 270 munkás szállt le a bányába. 63 ló is elpusztult a robbanás következtében.

ZENE ÉS MŰVÉSZET.

Vecsey Ferenc hangversenye. E hó 20-án a Csarnok dísztermében rendkívül érdekes hangverseny lesz. Ekkor lép először közönségünk elé a régi magyar családból származó 13 éves világhírű kis hegedűművész: *Vecsey Ferenc*, akit egy amerikai neves impresszárió világméretű körútra szerződtetett, de aki ezen körútja előtt bucsulátogatást tesz Magyarország nagyobb vidéki városaiban, így Nagyvárádon is. A kis *Vecsey*, legutóbb Szegeden a Vigadóban hangversenyezett és művészetével annyira elragadta hallgatóit, hogy kénytelen volt másnap megismételni szegedi hangversenyét. Hozzánk csütörtökön érkezik a kis hegedűművész, édes atyja és *Tarnay Alajos* zongoraművész társaságában. A hangverseny iránt városszerte nagy az érdeklődés. Jegyek kaphatók *Vidor Manó* könyvkereskedésében.

Igazságszolgáltatás.

Az aggastyán gyilkosa. *Lakatos György* érmihályfalvai lakos ez év június 20-án megölte *Kelemen Jánost*, egy 73 éves öreg embert. Ez ügyben tegnap ítélkezett az esküdtbíró és *Lakatos Györgyöt* szándékos emberölés büntetése miatt 10 évi fegyházzal büntette.

KÖZGAZDASÁG.

Értéktőzsde.

Budapest, október 16.

Osztrák hitelrészvény	— — —	678.—
Magyar hitelrészvény	— — —	796.—
Leszámitoló bank	— — —	506.—
Rimamurányi	— — —	525.—
Osztrák-m. állam vasutérészvény	— — —	670.—
Közúti vasút	— — —	594.—
Városi villamosvasút	— — —	327.50

A gabonatőzsde határideje.

Budapest, október 16.

Buza okt.	— — —	14.40	—	14.36
Rozs okt.-re	— — —	12.84	—	12.88
Tengeri ápt. 1907.	— — —	10.14	—	10.10

Repeze aug.-ra	— — —	24.80	—	25.00
Zab ápr.-ra	— — —	15.00	—	92.78

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktőzsde 1906 t. okt. 16-án.

Magyar aranyjárdék 4%	— — —	112.75
Magyar koronajárdék 4%	— — —	98
Horvát-szlavon földtehermentesítési kötvény	— — —	84.50
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	— — —	94.80
Magyar gyermekjegy-kölcsön	— — —	96.—
Magyar keleti vasuti államkötvény 4%	— — —	2.08
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy-kölcsön	— — —	152.50
Osztrák járdék aranyban	— — —	985.15
1860. oszt. államsorsjegyek	— — —	1.00
Osztrák-magyar bankrészvény	— — —	17.75
Magyar hitelbank részvény	— — —	813.50
Osztrák hitelbank intézeti részvény	— — —	672.25
Osztrák-magyar államvasuti részvény	— — —	674.50
Német birodalmi márka	— — —	19.08
London vista	— — —	117.75
Páris vista	— — —	240.10
20 márkás arany	— — —	93.35
20 frankos frankos (Napolendor)	— — —	35.46
Osztrák járdék papirban	— — —	98.75
Osztrák járdék ezüstben	— — —	99.75
Osztrák korona járdék	— — —	116.50

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCKICS GYULA.

Réti Takarékpénztár

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Nagy-Várádon.

Lebonyolít mindenféle bankügyletet, u. m. váltókölcsönt nyújt, jelzálogkölcsönt ad kamatokra betétet elfogad: könyvre, 5- % mellett és folyószámlára, valamint folyószámlakölcsönöket nyújt.

Konvertál kölcsönöket előnyös kamattal b. mellett, előleget nyújt értékpapírokra, kézi zálogokra stb.

Az intézet helyisége **Szaniszló-u. 61. sz.** alatt Uri és Szaniszló-u. sarkán Grósz Sándor házában van.

Nagyvárad város VILLAMOS MŰVE

Értesíti a n. érd. izzólámpa körtéket tart raktáron 3. legfeljebb 3-4 watt fogyasztással gyertyánként, melyek legolcsóbb árú kaphatók. **A sima izzólámpa ára darabonként 72 fillér,** homályos (matt), színes fényképező-lámpák és mindenféle izzólámpa különlegességek ugyancsak kartell áron kerülnek eladásra. Ugyanott kaphatók **nernst-lámpák és osmium-lámpák** gyertyánként 1-6 watt fogyasztással.

Csillárok, és villamosmotorok eredeti gyári vilámpák árak mellett

kaphatók. A villamos mű igazgatósága elvállalja

villamosvilágítási

erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, vilámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb ár mellett

Nagyobb megrendeléseknél megfelelő engedmény. Költségvetés ingyen.

Nagy-Várad város rendőrkapitányi hivatalától.

17416—1906 sz.

Árverési hirdetemény.

Nagy-Várad város rendőrkapitányi hivatala mint I-ső fokú iparhatóság közhírré teszi, hogy a Biharmegyei Takarékpénztár r. t. Kossuth-utcai zálogkölcson üzletében a lejárt és meg nem hosszabított illetve ki nem váltott zálogtárgyak folyó évi október hó 24-ik napján reggel fél 9 órakor kezdődő nyilvános árverésen elfognak adatni.

Ezen árverésről az érdekelt elzalogosítók oly figyelmeztetéssel értesítettek, hogy az árverés alá kerülő tárgyak tétel-számai a rendőrkapitányi hivatal hirdetési tábláján, valamint a zálogüzletben kifüggesztett jegyzékből megtudhatók

Nagy-Várad, 1906. október 10.

Gerő,
r. főkapitány.

HIRDETÉSEK

jutányos árban
felvétetnek a

“TISZÁNTÚL”

kiadóhivatalában.

*Pártoljuk a hazai ipart! Ne vigyük pénziunkat idegenbe
hanem vásároljunk kizárólag magyar készítményű*

BÚTOROKAT

gyári árban, kezeség mellett a

Magyar Műbutorgyár Részvénytársaságnál

NAGYVÁRADON, FŐ-UTCA ELEJÉN.

Ipari és kereskedelmi vezető: PORJESZ HERMAN.

Teljes lakás- szálloda- és kávéházberendezések műipari vállalata.

Kivánatra tervek és költségvetések - Telefon 421 szám.

Hirdetemény.

A Biharmegyei Takarékpénztár zálogosztálya

e hó 24-én

árverést tart.

Felkéretnek a zálogjegy birtokosok a tárgyaik rendezésére.

Biharmegyei Takarékpénztár.

Hirdetések felvétetnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 3. szám.

Művek

folyóiratok, hírlapok,
vonalzatok,
gazdasági nyomtatványok,
egyházi, községi
és egyéb
hivatalos nyomtatványok,
körlevelek,
levélborítékok.

Elvállal és készít:

izléses kivitelben
mindennemű

nyomdai munkákat

jutányos árak mellett.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Levélfek, számlák, falragaszok,

báli meghívók,
táncrendek, étlapok,
naptárak,
palackfeliratok,
névjegyek,
gyászlapok
stb. a nyomdai szakba
vágó nyomtatványok
készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok

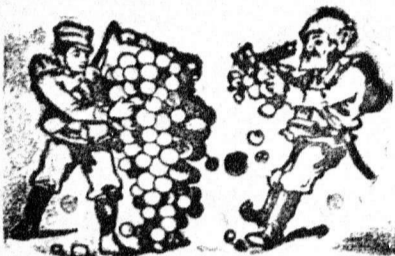
raktára.

Hirdetések felvétetnek a kiadóhivatalban.

Egy-két jó családból való,
2-3 középiskolát végzett fiu
fizetéssel felvétetik

tanulónak

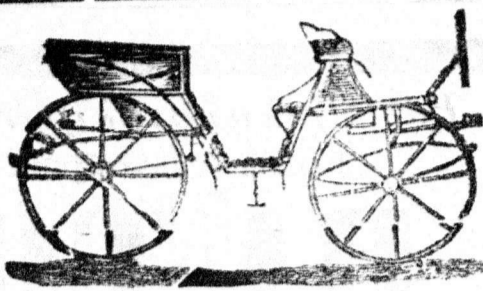
a Szent László nyomdában.

Szőlő
oltvá-
nyok.

Valamint az elmúlt évekbe nés a Küküllőmenti
ELSŐ SZŐLŐOLTVÁNYI TELEP
tulajdonos: Caspari Frigyes Medgyes 33.

Nagyküküllőmegye volt az egyedüli az egész or-
szágban, mely vevőinek minden tekintetben kifor-
gástala i minőségű, egészséges-fajazonos és telje-
sén fajtiszta szőlőoltványokat szállított, ugy a jövő-
ben is egyedül a fenti szőlőtelepen kaphatók: a leg-
jobb minőségű, a legkülönbözőbb fajú és alanyu
bor, esemege-bor és különleges esemege szőlő-
oltványok, melyek elültetése által a szőlőbirtokosok
bámulatos eredményeket érnek el.
Kívánatra, képes árjegyzék számos elismerő levéllel, ingyen
és bérmentve.

Villanyerőre berendezett n.-várad
KOCSIGYÁR!

Hogy Biharvármegye gazdaközönségének ko-
csi szükségletét kielégíthessük, gyárunkat

villanyerőre

rendeztük be s így azon helyzetbe jutottunk
hogy képesek vagyunk a legnagyobb megren-
deléseket a legrövidebb idő alatt teljesíteni.

Raktárunk megtekintését új kocsikból a nagyközönség figyelmébe ajánljuk
mindennap reggel 7-től d. u. 6-ig.

Nagyvásár alkalmával a kocsikiállítás Szilágyi Dezső-utcán rendezzük.

Allandó raktárt tartunk u. m. f. deles, fedetlen, üveges landauer, land-
net, Esterházi, bordás, paszket, kucsir, női hajtó charaban és sandlauber kocsikból.

Bármilyen fék 12 óra alatt szereltek.

Mint a gumi kerekek helybeli képviselője, azokat részletfizetésre szállítjuk
és a tőlünk beszerzett gumikerekek javítását díjmentesen eszközöljük.

Elvállalunk ezenkívül mindenféle javításokat u. m. kovács, kerékgyártó, szat-
er, fényező munkát a leggyorsabban elkészítve.

Mindenféle kocsikellékek u. m. lámpa, szivacs, szarvasbőr, nicklirozott rud-
vasalás gyári árban kaphatók.

Régi kocsikat javítunk s egész újra is kicserélünk.

A n. ö. közönség szives pártfogását kérve, vagyunk tisztelettel

VADÁSZ TESTVÉREK,

kocsigyárosok, Szilágyi Dezső-utca. **Telefon sz. 445.**

Ugy vidéki, mint helybeli levélmegrendelésekre személyesen jelenünk meg. Árjegyzéket kívánva
és bérmentve küldünk.

ingyen
1737

HÁASZ MANÓ kézmű- és divatáruháza
NAGYVÁRAD Zöldfa-utca elején

Meglepő az a szépen össze válogatott nagy raktár,
mos itm érkezett meg mindenféle őszi cikkekben, gyönyörű

divat ujdonságok, melynek megtekintése figyelmet érdemel.

Az árak pedig elvannak ismerve, hogy a legolcsóbbak.

cipő és csizma

készítményeit.

Nagyvárad, Kossuth-u. 5. szám
(volt rendőrségi épület.)

